

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

DRUGO ODJELJENJE

PREDMET MADŽAROVIĆ I DRUGI protiv CRNE GORE

(Predstavke br. 54839/17 i 71093/17)

PRESUDA

Čl. 34 • Žrtva • “Pristup sudu” žalba u pogledu postupaka u kojima podnosioci predstavki nikada nisu učestvovali • Bez obzira na sve ne postoji rizik u vezi različitih mišljenja kada su u pitanju predmetni postupci, podnosioci predstavke su jedini akcionari kompanije o kojoj je riječ • Usaglašenost *ratione personae*

Čl. 6 stav 1 (građanski) • Pristup sudu • Domaći sud je prihvatio povlačenje žalbe kompanije po donošenju odluke novog direktora čije imenovanje je namjerno dovedeno u pitanje i naknadno • Gubitak mogućnosti za korišćenje pravnog lijeka za koji su podnosioci predstavke opravdano vjerovali da je dostupan • Neproporcionalna prepreka

STRAZBUR

5. maj 2020. godine

PRAVOSNAŽNA

7. septembar 2020.godine

Ova presuda će postati pravosnažna u okolnostima koje su utvrđene u članu 44 stav 2 Konvencije. Može biti predmet redakcijske izmjene.

U predmetu Madžarović i drugi protiv Crne Gore,

Evropski sud za ljudska prava (Drugo odjeljenje), na zasjedanju Vijeća u sastavu:

Robert Spano, *predsjednik*,
Marko Bošnjak,
Egidijus Kūris,
Ivana Jelić,
Arnfinn Bårdsen,
Saadet Yüksel,
Peeter Roosma, *sudije*,

i Stanley Naismith, *registrar odjeljenja*,

Nakon vijećanja na zatvorenoj sjednici, održanoj 17. marta 2020. godine, donosi sljedeću presudu koja je usvojena tog dana:

POSTUPAK

1. Predmet je pokrenut dvijema predstavkama (br. 54839/17 i 71093/17) protiv Crne Gore podnijetim Sudu na osnovu člana 34 Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu: „Konvencija”) od strane g-dina Mihaila Madžarovića (u daljem tekstu: „prvi podnosilac predstavke“) i dvije kompanije, Zetmont d.o.o. (u daljem tekstu: „drugi podnosilac predstavke“) i Bermont d.o.o. (u daljem tekstu: „treći podnosilac predstavke“) 25. jula 2017. godine i 11. septembra 2017. godine pojedinačno. Prvi podnosilac predstavke je slovenački državljanin, a drugi i treći podnosilac predstavke su kompanije koje su registrovane u Crnoj Gori.

2. Podnosioc predstavke je zastupao g-din R. Završek, advokat iz Ljubljane, u Sloveniji. Vladu Crne Gore (u daljem tekstu: „Vlada”) je zastupala njihova zastupnica, g-đa V. Pavličić.

3. Podnosioci predstavke su naveli, konkretno, da im je bilo povrijeđeno pravo na pristup sudu, i da su nezakonito lišeni svoje imovine.

4. Dana 13. decembra 2018. godine Vlada je obaviještena o žalbama koje se tiču pristupa sudu i lišavanja imovine, dok je preostali dio predstavki proglašen neprihvatljivim u skladu sa Pravilom 54 stav 3 Poslovnika Suda.

5. Nakon što su obaviješteni na osnovu člana 36 stav 1 Konvencije i Pravila 44 stav 1 (a) Poslovnika Suda o njihovom pravu da se umiješaju u konkretan predmet, Vlada Slovenije nije izrazila želju da to učini.

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI PREDMETA

A. Opšte informacije

6. Prvi podnosilac predstavke je rođen 1949. godine i živi u Ljubljani, u Sloveniji. Drugi i treći podnosilac predstavke su osnovani u Crnoj Gori 2000. godine.

7. Prvi podnosilac predstavke je jedini osnivač, izvršni direktor i vlasnik drugog i trećeg podnosioca predstavke. Drugi i treći podnosilac predstavke su bili osnivači i u relevantno vrijeme, jedini akcionari kompanije T. Prvi podnosilac predstavke je bio zakonski zastupnik drugog i trećeg podnosioca predstavke, i kompanije T.

8. Dana 28. decembra 2006. godine kompanija T. (u daljem tekstu: „dužnik”) je podigla kredit u iznosu od 7.500.000 eura od Hypo Alpe-Adria-Bank International AG (u daljem tekstu: „povjerilac”), sa sjedištem u Austriji. Ugovorom o kreditu je predviđeno da banka, kao povjerilac, ima pravo na jednostrani raskid Ugovora o kreditu prije isteka predviđenog roka za isplatu duga u slučaju da dužnik zadocni više od trideset dana u plaćanju ugovorene kamate i/ili rate. Povjerilac je takođe imao pravo da pristupi realizaciji sredstava obezbeđenja i naplati svoja potraživanja.

B. Predstavka br. 54839/17

9. U novembru 2011. godine dužnik, koga zastupa prvi podnosilac predstavke, je zaključio tri ugovora o zalozi sa povjeriocem, time obezbjeđujući kredit uz određeni broj svojih akcija koje je imao u drugom preduzeću (u Fondu zajedničkog ulaganja “TREND”, u daljem tekstu „Fond”).

10. Dana 10. oktobra 2013. godine, nakon podnošenja predloga za izvršenje od strane povjerioca u tom smislu, Privredni sud u Podgorici je utvrdio da dužnik nije ispunio svoje obaveze, i da je preostali dug iznosio u cjelosti 3.459.273,81 eura (od čega je glavni dug iznosio 3.254.604,59 eura, a ostatak ovog iznosa se sastojao od kamate i troškova). Dalje je utvrđeno da postoje tri punovažna ugovora o zalozi od novembra 2011. godine, kojima se nalaže zaplena i predaja navedenih akcija povjeriocu. Time se sud pozvao na član 20 Zakona o zalozi kao sredstvu obezbeđenja potraživanja. Sud je primijetio da je prvi podnosilac predstavke, kao zakonski zastupnik dužnika zahtijevao da se ročište odloži da bi dužnik i povjerilac mogli da utvrde tačan iznos duga koji je nesumnjivo postojao u pogledu glavnog duga, ali kamata nije bila „adekvatno obračunata”.

11. Dana 25. novembra 2013. godine ova odluka je ispravljena u pogledu datuma kada su navedene akcije registrovane u Centralnoj Depozitarnoj Agenciji (u daljem tekstu: „CDA”) u Podgorici i broja akcija, tako da odgovaraju broju akcija koje su navedene u ugovorima o zalozi.

12. Dužnik je podnio dvije odvojene žalbe protiv odluka od 2. i 24. decembra 2013. godine. U suštini je tvrdio da se sud nije pozivao ni na jednu odredbu Zakona o izvršenju i obezbjeđenju, jedino na Zakon o zalozi kao sredstvu obezbjeđenja potraživanja, te da nije imao uvid u originale ugovora o zalozi, kao i to da je ukupni dug ostao „zakonski nedefinisan“, naročito ako se uzme u obzir da sudovi nisu imali mehanizme kojima bi se utvrdila tačnost obračunate kamate. Žalbe su suštinski bile identične, i nijedna od njih nije dovela u pitanje ispravke koje su navedene u odluci od 25. novembra 2013. godine.

13. Dana 9. januara 2014. godine povjerilac je prodao prenesene akcije kompaniji pod nazivom O.B.

14. Dana 16. januara 2014. godine novi odbor direktora dužnika je donio rješenje o promjeni u pogledu službenika u kompaniji. I.P. je imenovan za novog izvršnog direktora, zamjenjujući prvog podnosioca predstavke. Poreska uprava – Centralni registar privrednih subjekata (u daljem tekstu „CRPS“) je 20. januara 2014. godine donio odluku o registrovanju ovih promjena. Podnosioci predstavke su uložili žalbu protiv ove odluke.

15. Dana 5. februara 2014. godine I.P. je u ime dužnika povukao žalbu dužnika koja je podnijeta protiv odluke od 25. novembra 2013. godine i otkazao punomoćje koje je prethodno prvi podnosilac predstavke dao advokatu. Istog dana podnosioci predstavke su obavijestili sud o tome da su uložili žalbu protiv odluke donesene 20. januara 2014. godine u vezi registracije I.P. kao izvršnog direktora dužnika kao i to da, u skladu s članom 225 Zakona o opštem upravnom postupku, žalba ima suspenzivno dejstvo.

16. Između 5. i 18. februara 2014. godine podnosioci predstavke su se u više navrata obraćali Privrednom sudu i Apelacionom sudu, tvrdeći da I.P. nije imao osnova da povuče žalbu dužnika, zahtijevajući da bude ispitana u meritumu.

17. Dana 18. februara 2014. godine Apelacioni sud je odbio žalbu dužnika protiv odluke od 10. oktobra 2013. godine. Sud je utvrdio da su stranke zaključile tri ugovora o zalozi, te da dužnik nije ispunio obaveze koje proističu iz ugovora o kreditu koji je obezbijeđen na osnovu zaloga. Time se sud pozvao na član 20 Zakona o zalozi kao sredstvu obezbjeđenja potraživanja. Takođe je utvrdio da su zaloge bile zakonite i propisno registrovane. Dalje je primijećeno da je nakon podnošenja predloga za izvršenje od strane povjerioca održano ročište da bi se utvrdilo da li postoji perfekuirana zaloga i da li je došlo do neispunjenja obaveze dužnika. Od dužnika se očekivalo da dokaže suprotno. Sud je primijetio da dužnik nije osporavao navode povjerioca, već je zatražio odobrenje naknadnog roka

kako bi ih ispunio. Sud je dalje smatrao da su podnesci dužnika u pogledu tačnog iznosa duga irelevantni u ovoj fazi postupka, uzimajući u obzir nespornu činjenicu da dužnik nije ispunio obaveze koje proističu iz ugovora o kreditu koji je obezbijeden ugovornim zalagama. Navodi dužnika da sud nije imao uvid u originale podnijetih dokaza, cijenio je kao neosnovan, s obzirom da njihova autentičnost nije osporavana. Sud je razmotrio druge navode žalbe, ali je utvrdio da su bez uticaja na donošenje drugačije odluke.

18. Istog dana žalba dužnika uložena protiv odluke od 25. oktobra 2013. godine je odbačena, s obzirom na to da je povučena.

19. Dana 7. marta 2014. godine Ministarstvo finansija poništava odluku od 20. januara 2014. godine (vidjeti stav 14 gore) jer podnosiocima predstavke nije bilo dozvoljeno da učestvuju u postupku. Dana 23. aprila 2014. godine CRPS obustavlja postupak registracije službenih lica u kompaniji-dužniku jer je povučena prijava za registraciju O.B. u tom pogledu.

20. Dana 17. aprila 2014. godine prvi podnosilac predstavke je podnio ustavnu žalbu u ime dužnika. U suštini, on se žalio na nedostatak pristupa sudu imajući u vidu da je neovlašćeno lice povuklo žalbu, nedostatak djelotvornog pravnog lijeka, kao i lišavanje imovine prvenstveno uzrokovano „zloupotrebama od strane [povjeriočevih] službenih lica ... koje su se desile usljed nezakonitih radnji od strane sudova”.

21. Dana 18. novembra 2016. godine Ustavni sud je odbio ustavnu žalbu. Kada je u pitanju pristup sudu, sud smatra, *inter alia*, da je dužnik povukao svoju žalbu 5. februara 2014. godine i da je istovremeno otkazao punomoćje koje je prethodno dao advokatu, te da je stoga žalba odbačena kao nedozvoljena. U pogledu djelotvornog pravnog lijeka, sud je utvrdio da je dužnik imao na raspolaganju pravne ljekove koje je iskoristio. Takođe je utvrdio da su postupci u cjelosti bili pravični. Sud se nije bavio dužnikovim imovinskim pravima. Ova odluka je dostavljena prvom podnosiocu predstavke 6. februara 2017. godine.

C. Predstavka br. 71093/17

22. U julu 2010. godine dužnik, koga zastupa prvi podnosilac predstavke, je zaključio ugovor o zalozi sa povjericem, time obezbjeđujući kredit kod banke na osnovu određenog broja njegovih akcija u Fondu.

23. Dana 8. novembra 2013. godine, nakon podnošenja predloga za izvršenje od strane povjerioca u tom smislu, Privredni sud je odredio prenos tih akcija povjericu. Pozivajući se na član 20 Zakona o zalozi kao sredstvu obezbjeđenja potraživanja sud je utvrdio da je zaloga perfekuirana, te da dužnik nije ispunio obaveze koje proističu iz ugovora o kreditu. Sud je primijetio da je prvi podnosilac predstavke, kao zakonski zastupnik dužnika, priznao da je dužnik zadocnio sa isplatom, da nije vršio plaćanja od maja 2013. godine, te da je osporavao iznos obračunate kamate od strane

povjerioca, čime je takođe uvećan iznos glavnice. U odluci je navedeno da žalba ne odlaže izvršenje.

24. Dana 26. novembra 2013. godine ova odluka je ispravljena u pogledu tačnog imena dužnika i određenih registracionih kodova.

25. Dužnik se žalio protiv odluke od 2. decembra, kao i protiv odluke od 24. decembra 2013. godine.

26. Dana 9. januara 2014. godine povjerilac je prodao prenesene akcije kompaniji O.B. Ovo je uslijedilo nakon registracije promjene podataka o službenim licima u kompaniji - dužniku dana 20. januara 2014. godine, protiv koje odluke su se podnosioci predstavke žalili (vidjeti stav 14 gore).

27. Dana 5. februara 2014. godine I.P. je podnio podnesak Privrednom sudu, povlačeći žalbu dužnika protiv odluke suda od 8. novembra 2013. godine, i otkazao punomoćje koje je prethodno dato advokatu od strane prvog podnosioca predstavke.

28. Između 5. i 18. februara 2014. godine dužnik i podnosioci predstavke su podnijeli nekoliko podnesaka Privrednom sudu i Apelacionom sudu navodeći da I.P. nije imao osnova da povuče dužnikovu žalbu i urgirajući od Apelacionog suda da donese odluku u meritumu. Istovremeno, oni su obavijestili sudove da su se žalili protiv odluke od 20. januara 2014. godine.

29. Dana 18. februara 2014. godine Apelacioni sud je odbacio dužnikovu žalbu protiv odluke od 8. novembra 2013. godine s obzirom na to da je povučena. Istog dana Apelacioni sud je odbio žalbu podnesenu protiv odluke od 26. novembra 2013. godine, smatrajući da je ta odluka bila propisno ispravljena u skladu sa relevantnim odredbama Zakona o parničnom postupku. Sud je smatrao da ne može da ispita sadržinu ostatka žalbe, s obzirom da se u suštini oni odnose na odluku od 8. novembra 2013. godine.

30. Dana 7. marta 2014. godine Ministarstvo finansija je poništilo odluku od 20. januara 2014. godine. Dana 23. aprila 2014. godine CRPS je okončao postupke registracije službenih lica u kompaniji - dužniku zbog povlačenja zahtjeva O.B. u tom pogledu.

31. Dana 17. aprila 2014. godine prvi podnosilac predstavke je podnio ustavnu žalbu u ime dužnika. Žalio se, u suštini, na nedostatak pristupa sudu imajući u vidu da je neovlašćeno lice bilo povuklo žalbu, nedostatak djelotvornog domaćeg pravnog lijeka i lišenje imovine koje je uzrokovano svim ovim nepravilnostima.

32. Dana 15. novembra 2016. godine Ustavni sud je odbio ustavnu žalbu. Sud nije utvrdio povredu člana 13 Konvencije, s obzirom da je utvrdio da je dužnik povukao svoju žalbu dana 5. februara 2014. godine i da je otkazao punomoćje koje je prethodno dato advokatu i da je žalba bila propisno odbačena kao nedozvoljena. Sud je dalje utvrdio da je dužnik imao na raspolaganju pravne lijekove koje je iskoristio. Sud je takođe utvrdio da su postupci u cjelosti bili pravični. Sud se nije bavio imovinskim pravima

dužnika. Ova odluka je dostavljena prvom podnosiocu predstavke 13. marta 2017. godine.

D. Druge relevantne činjenice

33. Dana 16. jula 2013. godine povjerilac je obavijestio dužnika da je došlo do jednostranog otkaza ugovora o kreditu, s obzirom da dužnik nije isplaćivao dospjele rate, uprkos opomenama i odobrenog naknadnog roka za plaćanje.

34. Dana 14. januara 2014. godine Privredni sud je naložio CDA da zastane sa postupkom saldiranja prodaje dok se ne odluči o žalbi podnosioca predstavki. Istog dana CDA je prenijela akcije kupcu – navodno je primio sudsku odluku tek nakon što je prenos već bio izvršen. Dana 17. januara 2014. godine Komisija za hartije od vrijednosti donijela je odluku kojom je privremeno zabranila kupcu raspolaganje akcijama, a povjeriocu da raspoláže imovinskom koristi koja je stečena prodajom. Dana 26. februara 2014. godine Komisija za hartije od vrijednosti je utvrdila da je kompanija O.B. nezakonito stekla akcije. Naročito, da bi kupila više od 10% akcija potrebna je bila prethodna saglasnost Komisije za hartije od vrijednosti, koja je u ovom slučaju izostala. Stoga, O.B. je naloženo da raspoláže akcijama u obimu ispod 10 %.

35. Dana 28. januara 2014. godine dužnik je podnio dopunu i pojašnjenje žalbe.

36. Dana 29. januara 2014. godine Privredni sud je odbio zahtjev za otklanjanje nepravilnosti u ime dužnika u gore navedenim postupcima. Dužnik je uložio prigovore na ove odluke. Te odluke su odbijene od strane Privrednog suda 21. jula 2014. godine i 19. januara 2015. godine.

37. Dana 24. marta 2014. godine podnosioci predstavke su podnijeli reviziju, koju je Vrhovni sud odbacio 16. maja 2014. godine iz razloga što član 36 Zakona o izvršenju i obezbjeđenju nije propisivao reviziju u postupku izvršenja i obezbjeđenja.

38. Dana 29. aprila 2014. godine CRPS je donio odluku kojom se briše prvi podnosilac predstavke kao zakonski zastupnik dužnika, a umjesto njega se registruje Lj.A. Činilo se da se nakon ulaganja žalbi podnosioca predstavki u tom smislu, postupak registracije Lj.A. u CRPS neće okončati do juna 2019. godine.

39. Dana 19. februara 2016. godine Privredni sud je prekinuo postupak uključujući dužnika i drugu banku, dok Ministarstvo finansija nije okončalo postupke koji se odnose na promjene imena dužnika i njegovih službenih lica kompanije, što se dogodilo u novembru 2014. godine. Sud je utvrdio da je tom odlukom trebalo biti riješeno ko je ovlašćen da zastupa dužnika. Odluku Privrednog suda je potvrdio Apelacioni sud 5. maja 2016. godine.

II. RELEVANTNO DOMAĆE PRAVO

A. Ustav Crne Gore iz 2007.godine (objavljen u Službenom listu Crne Gore – Sl.CG - br. 01/07)

40. Član 20 propisuje da svako ima pravo na pravni lijek protiv odluke kojom se odlučuje o njegovom ili njenom pravu ili na zakonom zasnovanom interesu.

B. Zakon o zalozi kao sredstvu obezbjeđenja potraživanja (objavljen u Službenom listu Republike Crne Gore – Sl.RCG - br. 03802, i Sl.CG br. 001/14 i 014/14)

41. Član 20 ovog Zakona propisuje, *inter alia*, da, u slučaju neispunjenja obaveze zalogoprimac ima pravo da stupi u državinu založene stvari. Ako zalogoprimac odluči da pokrene postupak pred sudom, ima pravo da se obrati nadležnom sudu predlogom za donošenje rješenja o izvršenju na osnovu kojeg će založena stvar biti oduzeta i predata zalogoprimcu. Ugovor o zalozi ima snagu izvršne isprave. Povodom predloga za izvršenje održaće se ročište na kome se utvrđuje samo da li postoji perfektuirana ugovorna zaloga i da li je došlo do neispunjenja obaveze dužnika iz pravnog posla koji je obezbijeden ugovornom zalogom. Ukoliko zalogoprimac tvrdi da su ova dva uslova ispunjena, na zalogodavcu je teret dokazivanja suprotnog.

42. Ukoliko odluči u korist zalogoprimca, sud će donijeti rješenje kojim će, *inter alia*, odrediti izvršitelja i naložiti mu da oduzme založenu stvar od zalogodavca i da je preda u državinu zalogoprimcu.

43. O predlogu za izvršenje sud rješava u roku od tri radna dana od dana podnošenja predloga. Protiv rješenja o izvršenju dozvoljena je žalba u roku od osam dana od dana prijema rješenja. Podnošenjem žalbe ne odlaže se sprovođenje rješenja.

44. Članom 20 dalje se propisuje, *inter alia*, da zalogoprimac, nakon legalno stečene državine, može prodati, dati u zakup ili na drugi način raspolagati založenom stvari. Raspolaganje založenom stvari može biti sprovedeno javnim nadmetanjem ili neposrednom pogodbom. Zalogoprimac je dužan da obavijesti zalogodavca o vremenu i mjestu prodaje. Zalogodavac može povratiti svojinu na založenoj stvari kada namiri sva potraživanja obezbijedena zalogom i razumne troškove. Povraćaj svojine može biti izvršen do trenutka raspolaganja založenom stvari od strane zalogoprimca. Ako zalogoprimac preduzima radnje koje nijesu u saglasnosti sa ovim odredbama, nadležni sud može zalogoprimcu, na zahtjev zalogodavca, ograničiti pravo ili zabraniti raspolaganje založenom stvari. Ako je raspolaganje već izvršeno, zalogodavac ima pravo da se naplati od zalogoprimca za svaki gubitak prouzrokovan neispunjenjem uslova iz odredaba ove glave.

C. Zakon o privrednim društvima (objavljen u Sl.RCG br. 00602, i Sl.CG br. 017/07, 08008, 040/10, 036/11, i 040/11)

45. Članom 28 stavovi 1 i 3 Zakona o privrednim društvima propisano je da akcionarsko društvo mora dostaviti CRPS-a dokumenta i podatke o imenovanju i razrješenju i licima koja su ovlašćena da zastupaju društvo u odnosima prema trećim licima.

46. Članom 28 stav 6 propisano je da ne smije biti nesaglasnosti između onoga što je objavljeno i onoga što je dostavljeno CRPS-a. Ako postoji takva nesaglasnost, tekst koji posjeduje CRPS-a je važeći. Tekst koji je objavljen ne može se isticati kao vjerodostojan u odnosima sa trećim licima koja su se pouzdala u tekst koji posjeduje CRPS-a. Treća lica mogu smatrati vjerodostojnim objavljeni tekst, ukoliko društvo ne dokaže da su ona imala saznanje o tekstu dostavljenom CRPS-a.

47. Članom 86 stav 8 propisano je da se upis - registracija u CRPS vrši na osnovu rješenja o registraciji. Članom 86 stav 11 propisano je da se protiv rješenja Poreske uprave može izjaviti žalba Ministarstvu finansija.

48. Članom 88 propisano je da CRPS obezbjeđuje da su podaci sadržani u njegovom indeksu i drugi podaci pohranjeni u bazu podataka CRPS-a istovjetni onima koji su mu dostavljeni za registraciju i da se javnost može pouzdati u njihovu istovjetnost. Registracija na osnovu ovog zakona je samo potvrda da osnivačka dokumentacija, na osnovu kojih je izvršena registracija sadrži podatke utvrđene ovim zakonom. Registracija nije potvrda istinitosti podataka sadržanih u osnivačkoj dokumentaciji. Lica koja zaključuju pravne poslove sa registrovanim subjektima snose rizik utvrđivanja tačnosti podataka sadržanih u registru za njihove potrebe.

D. Zakon o opštem upravnom postupku (objavljen u Sl.RCG br.6003, i Sl.CG br. 073/10 i 032/11)

49. Ovaj zakon je bio na snazi do 1. januara 2016. godine.

50. Članom 225 stav 1 ovog zakona propisano je da se u toku roka za žalbu rješenje ne može izvršiti. Kada je žalba propisno izjavljena, rješenje se ne može izvršiti sve dok se rješenje koje je donešeno po žalbi ne dostavi stranci.

51. Članom 262 stav 1 propisano je da se poništavanjem rješenja poništavaju i pravne posljedice koje je to rješenje proizvelo. Ukidanjem rješenja ne poništavaju se pravne posljedice koje je rješenje već proizvelo, ali se onemogućava dalje proizvođenje pravnih posljedica ukinutog rješenja.

E. Zakon o parničnom postupku (objavljen u Sl.RCG br. 02204, 02805 i 07606, i Sl.CG br. 07310, 04715, 04815, 05117, 07517, i 06218)

52. Članom 79 propisano je da će u toku cijelog postupka sud, po službenoj dužnosti, da pazi da li lice koje se pojavljuje kao stranka može biti stranka u postupku i da li je parnično sposobno, da li parnično nesposobnu stranku zastupa njen zakonski zastupnik i da li zakonski zastupnik ima posebno ovlašćenje kad je ono potrebno.

53. Članom 371 stav 3 propisano je da je žalba nedozvoljena ako je žalbu izjavilo lice koje nije ovlašćeno za podnošenje žalbe ili lice koje se odreklo žalbe ili ako lice koje je izjavilo žalbu nema pravnog interesa za podnošenje žalbe.

54. Članom 394 propisano je da blagovremeno podnijeta žalba zadržava izvršenje rješenja, ako ovim zakonom nije drukčije propisano.

55. Članom 455 propisano je da će se u postupku u privrednim sporovima primjenjivati odredbe ovog zakona, ako nije drugačije određeno.

F. Zakon o izvršenju i obezbjeđenju 2011. godine (objavljen u Sl.CG br. 03611, 02814, 02015, 02217, 07617, i 02519)

56. Članom 14 propisano je da se u postupku izvršenja i postupku obezbjeđenja shodno primjenjuju odredbe zakona kojim se uređuje parnični postupak, ako ovim ili drugim zakonom nije drukčije propisano.

57. Članom 36 propisano je da protiv pravnosnažnog rješenja u postupku izvršenja i obezbjeđenja nijesu dozvoljeni revizija ni ponavljanje postupka.

58. Članom 49 propisano je da na rješenje o izvršenju na osnovu izvršne isprave prigovor mogu da podnesu izvršni dužnik i izvršni povjerilac, čime se ne odlaže izvršenje rješenja, osim ako je zakonom drukčije propisano.

59. Članom 61 propisano je da se izvršenje određeno na osnovu izvršne isprave sprovodi prije pravosnažnosti rješenja o izvršenju, ako za pojedine izvršne radnje ovim zakonom nije drukčije određeno.

60. Članom 139 stav 6 propisano je da se za procjenu i prodaju akcija, kao i namirenje izvršnog povjerioca iz dobijene cijene primjenjuju odredbe čl. 90 do 101 ovog zakona. Konkretno, članom 93 propisano je da se prodaja popisanih stvari sprovodi nakon pravosnažnosti rješenja o izvršenju, osim ako izvršni dužnik predloži ili na predlog izvršnog povjerioca pristane da se prodaja izvrši ranije ili ako su u pitanju stvari koje su podložne brzom kvarenju ili postoji opasnost od znatnog smanjenja vrijednosti popisanih stvari.

G. Zakon o svojinsko-pravnim odnosima (objavljen u Sl.CG br.019/09)

61. Članom 276 propisano je da je ništava odredba ugovora o zalozi da će založena stvar preći u svojinu povjerioca ako njegovo potraživanje ne bude namireno o dospelosti, kao i odredba da će u tom slučaju povjerilac moći po naprijed određenoj cijeni prodati založenu stvar ili je zadržati za sebe. Ako je u zalogu data stvar čija je cijena propisana, ugovarači se mogu sporazumjeti da će povjerilac moći prodati založenu stvar po propisanoj cijeni ili je po toj zadržati za sebe.

62. Članom 283 propisano je, *inter alia*, ako povjeriočevo potraživanje ne bude namireno o dospelosti, povjerilac može zahtijevati od suda odluku da se stvar proda na javnoj prodaji, ili po tekućoj cijeni, kad stvar ima berzansku ili tržišnu cijenu.

63. Članom 284 propisano je da ako zalagodavac ima svojstvo privrednog subjekta, ugovorom o zalozi može se predvidjeti da založni povjerilac ima pravo da predmet založnog prava proda na vansudskoj javnoj prodaji ako njegovo potraživanje ne bude namireno o dospelosti.

H. Zakon o obligacionim odnosima (objavljen u Sl.CG br. 047/08, 004/11 i 022/17)

64. U članovima 148 i 149 navedeni su različiti osnovi za utvrđivanje naknade materijalne i nematerijalne štete. Konkretno, u članu 148 stav 1 propisano je da ko drugome prouzrokuje štetu dužan je da je naknadi, ukoliko ne dokaže da je šteta nastala bez njegove ili njene krivice.

65. U članovima 192 do 199 detaljnije je propisana naknada materijalne štete.

PRAVO

I. SPAJANJE PREDSTAVKI

66. Uzimajući u obzir da se ove predstavke odnose na isto pitanje, Sud smatra da je prikladno da ih ispita zajedno u jednoj presudi.

II. NAVODNA POVREDA ČLANA 6 STAV 1 KONVENCIJE

67. Podnosioci predstavke su se žalili na osnovu članova 6 i 13 Konvencije da im je uskraćen pristup sudu i djelotvorni domaći pravni lijek s obzirom da su žalbe protiv odluka od 8. i 25. novembra 2013. godine odbačene nakon što ih je povuklo lice koje nikad nije bilo povjeriočev zakonski zastupnik. Sud smatra da se ova žalba treba ispitati samo na osnovu člana 6 stav 1 (vidjeti *Sukhorubchenko protiv Rusije*, br. 69315/01,

stav 60, 10. februar 2005. godine; *mutatis mutandis*, *Assanidze protiv Gruzije* [VV], br. 71503/01, stav 187, ECHR 2004-II; i *Popov protiv Moldavije (br. 1)*, br. 74153/01, stav 58, 18. januar 2005. godine), čiji relevantni dio glasi kako slijedi:

“Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ... ima pravo na pravičnu ... raspravu ... pred ... sudom ...”

68. Vlada je osporila žalbu podnosioca predstavke.

A. Prihvatljivost

1. Usaglašenost *ratione personae* (odnosi se na obje predstavke)

69. Vlada je tvrdila da predstavke nisu bile usaglašene *ratione personae* s obzirom da nijedan od podnosioca predstavke nije bio stranka u postupku pred Privrednim ili Apelacionim sudom. Takođe, ugovori o zalozi su zaključeni sa dužnikom i svi relevantni postupci odnosili su se na prava dužnika.

70. Podnosioci predstavke su naveli da je predstavka u skladu sa *ratione personae*, s obzirom da je prvi podnosilac predstavke bio jedini vlasnik kompanije-dužnika preko drugog i trećeg podnosioca predstavke, i upravljao je njenim akcijama. S obzirom na to da su svi gubici direktno uticali na njih, svi su imali status žrtve.

71. Sud ponavlja da su relevantni principi u ovom pogledu iznijeti u, na primjer, *Ankarcrona protiv Švedske* ((odl.), br. 35178/97, 27. jun 2000. godine).

72. Vraćajući se na predmetni slučaj, Sud primjećuje da je prvi podnosilac predstavke jedini vlasnik drugog i trećeg podnosioca predstavke, koji su zajedno bili jedini vlasnici kompanije – dužnika u relevantno vrijeme (vidjeti stav 7 gore). Stoga, a suprotno načinu na koji se situacija odvijala, na primjer, u *Agrotexim i drugi protiv Grčke* (24. oktobar 1995. godine, stav 65, Serija A br. 330-A, gdje su kompanije podnosioca predstavke posjedovale samo oko polovinu akcija u predmetnoj kompaniji), nije bilo rizika u pogledu različitih mišljenja među akcionarima ili između akcionara i odbora direktora u pogledu izvjesne povrede prava zaštićenih Konvencijom i njenih Protokola ili u vezi najpogodnijeg načina reagovanja na te povrede (vidjeti *Ankarcrona* (odl.), gore citirana).

73. Uzimajući u obzir odsustvo spornih interesa kojim bi se mogle stvoriti poteškoće, a u svijetlu okolnosti ovog predmeta u cjelini, Sud smatra da su podnosioci tako tijesno međusobno povezani, da bi njihovo razlikovanje bilo vještačko da bi se napravila razlika među njima u ovom kontekstu, te iako je stranka u domaćem postupku bila jedino dužnik, podnosioci predstavke mogu takođe osnovano tvrditi da su žrtve u smislu značenja člana 34 Konvencije (vidjeti *KIPS DOO i Drekalović protiv Crne Gore*, br. 28766/06, stav 87, 26. jun 2018. godine; *Vujović i Lipa D.O.O.*

protiv Crne Gore, br. 18912/15, stavovi 29-30, 20. februar 2018. godine; *Kin-Stib i Majkić protiv Srbije*, br. 12312/05, stav 74, 20. april 2010. godine; *Eugenia Michaelidou Developments Ltd i Michael Tymvios protiv Turske*, br. 16163/90, stav 21, 31. jul 2003. godine; i *Ankarcrona* (odl.), gore citirana). Stoga, prigovor Vlade u tom pogledu mora biti odbijen.

2. Drugi osnovi neprihvatljivosti

(a) Predstavka br. 54839/17

74. Vlada je osporila žalbu podnosioca predstavke. Naročito, Apelacioni sud je odlučivao u meritumu u vezi prve žalbe, što se odnosilo na glavnu odluku. Stoga, nije utvrđena povreda prava na pristup sudu. Činjenica da sud nije odlučio o žalbi protiv odluke kojom se otklanjaju očigledne štamparske greške nije bila naročito relevantna u tom pogledu. U svakom slučaju I.P. je povukao tu žalbu, jer je bio ovlašćen da to tada učini, pa je stoga Apelacioni sud propisno odbacio žalbu u skladu sa Zakonom o parničnom postupku.

75. Podnosioci predstavke su potvrdili svoje žalbe. Ispravljena odluka je bila integralni dio glavne odluke, te se stoga nije mogla odvojeno razmatrati. Dodatno, ispravljena odluka se nije bavila samo tehničkim pitanjima već i suštinskim greškama, s obzirom na to da je došlo do promjene predmeta izvršenja. Štaviše, postupak imenovanja I.P. nije mogao imati pravno dejstvo, s obzirom da, kao prvo, nije nikada okončan, a kao drugo, nedostajala mu je neophodna saglasnost Komisije za hartije od vrijednosti.

76. Relevantni principi u pogledu prava na pristup sudu su iznijeti u bogatoj sudskoj praksi, poput *Golder protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (21. februar 1975. godine, stav 36, Serija A br. 18), *Baka protiv Mađarske* ([VV], br. 20261/12, stav 120, 23. jun 2016. godine) i *Lupeni grčkokatolička parohija i drugi protiv Rumunije* ([VV], br. 76943/11, stavovi 84-90, 29. novembar 2016. godine).

77. Naročito, Konvencija ne obavezuje strane ugovornice da osnivaju apelacione sudove u građanskim predmetima. Međutim, onamo gdje ti sudovi postoje, moraju se ispoštovati garancije člana 6, *inter alia*, omogućujući strankama u sporu djelotvoran pristup sudovima radi utvrđivanja njihovih "građanskih prava i obaveza" (vidjeti, među mnogim drugim izvorima, *Levages Prestations Services protiv Francuske*, 23. oktobar 1996. godine, stav 44, *Izveštaji o presudama i odlukama 1996 - V*, i *Poitrimol protiv Francuske*, 23. novembar 1993. godine, stavovi 13-15, Serija A br. 277-A).

78. Pravo na pristup sudovima nije apsolutno, već može podlijegati ograničenjima; ta ograničenja dozvoljena su indirektno, jer pravo pristupa sudu po samoj svojoj prirodi traži da ga država uredi, a takvo uređenje može varirati u vremenu i mjestu, shodno potrebama i resursima date zajednice i

datih pojedinaca (vidjeti *Stanev protiv Bugarske* [VV], br. 36760/06, stav 230, ECHR 2012). U formulisanju ovog uređenja, strane ugovornice uživaju određeno polje slobodne procjene. Iako konačna odluka u vezi poštovanja zahtjeva Konvencije počiva na principima Suda, nije u nadležnosti Suda da zamijeni procjenu nacionalnih vlasti bilo kojom drugom procjenom u određenju najbolje politike u ovoj oblasti. Uprkos tome, ograničenja koja se primjenjuju ne smiju uskratiti pristup pojedinca na takav način ili u toj mjeri da se ugrozi suština njegovog prava. Dalje, takvo ograničenje ne bi bilo u skladu sa članom 6 stav 1 ukoliko ne teži legitimnom cilju, te u slučaju da izostaje razuman odnos proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se želi postići (ibid., stav 230; vidjeti takođe *Cordova protiv Italije (br. 1)*, br. 40877/98, stav 54, ECHR 2003-I; rezime relevantnih principa u presudi *Fayed protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 21. septembar 1994. godine, stav 65, Serija A br. 294-B; i *Grčkokatolička parohija Lupeni i drugi protiv Rumunije*, gore citirana, stav 89).

79. Vraćajući se na konkretan predmet, Sud primjećuje da su postojale dvije odluke Privrednog suda: prva kojom se određuje prenos akcija povjeriocu, i druga odluka kojom se ispravlja prva odluka. Dužnik je podnio žalbu protiv obje odluke. Iako su podnosioci predstavke tvrdili da se ispravljena odluka bavila suštinskim greškama koje su sadržane u prvoj odluci, te se nisu mogle zasebno posmatrati, Sud primjećuje da u drugoj žalbi dužnika nisu osporavane izmjene koje su se nalazile u drugoj odluci (vidjeti stav 12 *in fine* gore naveden), već se suštinski odnosila na glavnu odluku od 10. oktobra 2013. godine. Bez obzira na činjenicu da je I.P. povukao dužnikovu drugu žalbu, mora se primijetiti da je Apelacioni sud ispitao prvu žalbu dužnika u meritumu i odbio je, donoseći obrazloženu odluku (vidjeti stav 17 gore). S obzirom da su dvije žalbe bile suštinski identične, i da su se zapravo odnosile na sadržaj prve odluke, sud je stoga uputio na sve argumente, uključujući takođe i one iz druge žalbe. Drugim riječima, ograničenje koje se primjenjuje u pogledu druge žalbe nije ograničilo pristup sudu podnosiocima predstavke na takav način ili u tom mjeri da bi se ugrozila sama suština prava. U skladu s tim, Sud smatra da je ovaj dio predstavke očigledno neosnovan pa se mora odbaciti u skladu sa članom 35 stavovi 3 (a) i 4 Konvencije.

(b) Predstavka br. 71093/17

80. Sud primjećuje da je ovaj dio predstavke očigledno neosnovan u smislu značenja člana 35 stav 3 (a) Konvencije. Dalje primjećuje da ova predstavka nije neprihvatljiva po bilo kom osnovu. Stoga se mora proglasiti prihvatljivom.

B. Meritum (predstavka br. 71093/17)

1. Podnesci stranaka

(a) Podnosioci predstavke

81. Podnosioci predstavke potvrdili su svoju žalbu.

82. Konkretno, prvi podnosilac predstavke je tvrdio da on nije mogao prestatu da bude zakonski zastupnik dužnika, dok odluka o registraciji I.P. nije postala pravosnažna. S obzirom da odluka o imenovanju I.P. nikada nije okončana, nije mogla proizvoditi pravno dejstvo. Takođe, njegovo imenovanje nije moglo proizvoditi pravno dejstvo od dana kada je dužnikov novi vlasnik donio odluku u tom pogledu, s obzirom da nije imao neophodnu saglasnost Komisije za hartije od vrijednosti. Bez obzira na tu činjenicu, sudovi su prihvatili da je I.P. bio zakonski zastupnik dužnika i da je bio prihvatio njegovo povlačenje žalbe u vezi prenosa akcija i njegovo otkazivanje punomoćja advokatu, time uskraćujući pristup sudu podnosiocima predstavke.

83. Oni su dalje tvrdili da puka registracija u CRPS nije garantovala tačnost sadržanih podataka. Takođe je bilo netačno da poništavanje registracije u CRPS ima samo buduća dejstva. Naime, Zakonom o opštem upravnom postupku jasno je predviđeno da se poništavanjem odluke poništavaju i pravne posledice koje je takva odluka proizvela.

84. Konačno, isti sudovi su različito postupali u identičnoj situaciji, kao u bilo kom drugom sporu koji uključuje dužnika koji je obustavio postupak do donošenja odluke u vezi žalbi koje se odnose na to ko je bio njegov zakonski zastupnik.

(b) Vlada

85. Vlada je osporila žalbu podnosioca predstavke.

86. Konkretno, žalbu je povukao I.P., koji je u skladu sa odlukom CRPS-a o promjenama u pogledu službenih lica kompanije – dužnika, bio dužnikov izvršni direktor u to vrijeme. S obzirom da je žalbu povuklo ovlašćeno lice, ona je propisno odbačena od strane Apelacionog suda prema Zakonu o parničnom postupku (vidjeti stav 53 gore naveden).

87. Apelacioni sud nije imao obavezu da po službenoj dužnosti ispita autentičnost podataka iz CRPS-a koji su mu dostavljeni, s obzirom da je bilo koji izvod iz CRPS-a bio javna isprava, čija bi se zakonitost mogla osporiti samo u upravnom postupku. U svakom slučaju, predmetno pitanje pred Apelacionim sudom nije bilo da odluči o vjerodostojnosti izvoda, već o podnijetim žalbama protiv odluka Privrednog suda.

88. Oni su dalje tvrdili da status ovlašćenog lica koje zastupa kompaniju nije ostvaren u vrijeme upisa, već u vrijeme imenovanja. Upis je samo imao svrhu da obavijesti treća lica o relevantnim promjenama. Konačno, ništavost

upisa, koja je važila samo za ubuduće, a ne retroaktivno, nije značila da je osnovni ugovor koji se na to odnosi bio takođe ništav.

2. Ocjena Suda

(a) Relevantni principi

89. Kao što je gore primijećeno, relevantni principi u pogledu prava na pristup sudu iznijeti su u, na primjer *Golder* (stav 36), *Baka* (stav 120) i *Lupeni Grčkokatolička parohija i drugi* (stavovi 84-90; svi gore citirani) (vidjeti stavove 76-78 gore).

(b) Ocjena Suda

90. Sud primjećuje da u konkretnom predmetu takođe postoje dvije odluke Privrednog suda: glavna odluka, kojom se određuje prenos akcija, i druga odluka, kojom se ispravlja prva. Dužnik je podnio žalbu protiv obje odluke, pri čemu su obje žalbe bile suštinski iste, tj. obje su se u biti odnosile na istu odluku. Dok se o ovim žalbama odlučivalo, povjerilac je prodao prenesene akcije trećem licu, kompaniji O.B. Nakon ove prodaje i zahtjeva O.B. u tom pogledu, CRPS je donio odluku kojom se službena lica nove kompanije upisuju u kompaniju – dužnika, uključujući i novog izvršnog direktora, I.P.

91. I.P. je povukao žalbu dužnika protiv glavne odluke, a Apelacioni sud je odbacio žalbu. Iako je sud ispitao u meritumu drugu žalbu, koja nije bila povučena, ograničio se na utvrđivanje da je otklanjanje propisno izvršeno u skladu s relevantnim odredbama Zakona o parničnom postupku. Izričito je utvrdio da se ne može ispitati ostatak podnesaka dužnika, s obzirom na to da se oni u suštini odnose na istu odluku. Drugim riječima, Apelacioni sud nije nikada ispitao u meritumu navode dužnika koji se odnose na glavnu odluku, niti one iz prve žalbe, a ni iz druge.

92. Sud ponavlja da pravo na pristup sudu prema članu 6 upućuje, između ostalog, na mogućnost da lice čije se vršenje građanskih prava ometa pokrene postupak direktno i nezavisno (vidjeti *Capital Bank AD protiv Bugarske*, br. 49429/99, stav 118, ECHR 2005-XII (izvodi)). Sud takođe primjećuje da član 20 Ustava propisuje da svako ima pravo na pravni lijek protiv odluke kojom se odlučuje o njegovom pravu ili na zakonom zasnovanom interesu (vidjeti stav 40 gore). Član 20 stav 9 Zakona o zalozi kao sredstvu obezbjeđenja potraživanja propisuje da je protiv rješenja o izvršenju dozvoljena žalba drugostepenom sudu. (vidjeti stav 43 gore). U tom smislu, Sud primjećuje da su podnosioci predstavke imali na zakonu zasnovan interes iz razloga što je odluka Privrednog suda uticala i na njih i na dužnika. Dodatno, žalbe su propisno podnijete dok je dužnika i dalje zastupao prvi podnosilac predstavke, a prije nego što je I.P. upisan. Dok Sud primjećuje da je nejasno na koji način je prodaja akcija koje posjeduje

dužnik u Fondu dovela do promjena u odboru direktora kompanije-dužnika, on ipak primjećuje da je ovo bio taj slučaj.

93. Kada je u pitanju upis I.P. Sud primjećuje da su podnosioci predstavke podnijeli žalbu protiv ove odluke i obavijestili domaće sudove da su tako postupili. Sud takođe primjećuje u tom pogledu da je nacionalnim zakonodavstvom predviđeno da žalba ima suspenzivno dejstvo u pogledu izvršenja osporene odluke (vidjeti stav 50 gore). Nadalje, nakon što je Apelacioni sud odbacio žalbu kao neprihvatljivu, Ministarstvo finansija je u odgovoru na žalbu podnosilaca predstavke, poništilo odluku u vezi upisa novih službenih lica kompanije, uključujući i upis I.P. U tom smislu se primjećuje da u skladu s relevantnim zakonodavstvom, a suprotno izjašnjenju Vlade, poništenje ima retroaktivno dejstvo (vidjeti stav 51 gore). Konačno, postupci su u tom pogledu prekinuti s obzirom da je O.B. povukao svoj zahtjev za upis. Stoga, odluka o imenovanju I.P. nikada zaista nije postala pravosnažna, s obzirom da je nikada nije potvrdio drugostepeni organ. Dodatno, sama Komisija za hartije od vrijednosti je utvrdila da kupovina više od 10% akcija od strane O.B. nije bila u skladu sa zakonom, s obzirom na to da mu je nedostajala saglasnost Komisije.

94. Konačno, Sud primjećuje da u predmetu nakon toga koji obuhvata dužnika, isti domaći sudovi su prekinuli postupke dok se nije utvrdilo ko je bio dužnikov zakonski zastupnik (vidjeti stav 39 gore).

95. S obzirom na gore navedeno, Sud ima ozbiljne sumnje u vezi toga da li je osporeno ograničenje bilo zakonito. Međutim, čak i pod pretpostavkom da je bilo zakonito, Vlada nije uopšte pružila argumente u odnosu na cilj ili na srazmjernost između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se želi postići, koji god da je mogao biti. Stoga, Sud smatra da gubitak mogućnosti podnosilaca predstavke da iskoriste pravni lijek za koji su opravdano vjerovali da je dostupan predstavlja neproporcionalnu prepreku (vidjeti, *mutatis mutandis*, *Maširević protiv Srbije*, br. 30671/08, stav 50, 11. februar 2014. godine, i *Vujović i Lipa D.O.O.*, gore citirani, stav 44). U skladu s tim, utvrđuje se povreda člana 6 stav 1 Konvencije.

III. NAVODNA POVREDA ČLANA 1 PROTOKOLA BR. 1 UZ KONVENCIJU

96. Podnosioci predstavke su se žalili da su izvršenjem nepravosnažnih odluka u njihovom predmetu i nakon toga prodajom akcija lišeni svoje imovine.

97. Sud smatra da ova žalba treba da se ispita u smislu člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, u kojoj se navodi kako slijedi:

“Svako fizičko i pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulisala korišćenje imovine u skladu s opštim interesima ili da bi obezbijedila naplatu poreza ili drugih dažbina ili kazni.”

98. Vlada je osporila žalbu podnosioca predstavke.

A. Podnesci stranaka

1. Vlada

99. Uz prigovore koji se odnose na usklađenost *ratione personae* (vidjeti član 69 gore), Vlada je takođe dostavila da je ugovorom o kreditu, koji je uredno potpisan od strane podnosioca predstavke, jasno bilo predviđeno da povjerilac ima pravo da ga jednostrano raskine prije isteka predviđenog roka u slučaju da dužnik zadocnio više od trideset dana sa isplatom, što je upravo ono što se dogodilo u konkretnom slučaju. Podnosioci predstavke su propuštanjem da izvrše svoje ugovorne obaveze, bili svjesni da im založena stvar može biti oduzeta i predata zalogoprimcu, u ovom slučaju povjeriocu. Relevantni zakoni su formulisani sa dovoljnom preciznošću kako bi podnosioci predstavke to mogli da predvide. Ne može doći do povrede člana 1 Protokola br. 1 ako je do oduzimanja imovine podnosioca predstavke došlo usled nepoštovanja samih zakonskih odredbi i obaveza koje su proisticale iz zaključenih ugovora o kreditu.

2. Podnosioci predstavke

100. Podnosioci predstavke su tvrdili da član 20 Zakona o zalozi kao sredstvu obezbjeđenja potraživanja propisuje da sudovi mogu oduzeti i prenijeti založene stvari u državinu povjerioca, što je ono što su sudovi prethodno odredili.

101. Oni su tvrdili da Vlada nije uspjela da uspostavi pravičnu ravnotežu između primijenjenih mjera i cilja koji se želi postići. Bilo je moguće da se primijeni zakon samo u onoj mjeri koja je potrebna da se pokrije kredit, dakle, štiteći princip proporcionalnosti. Dužnik je osporio postojanje duga i njegov iznos, ali sudovi nisu naveli njegov iznos u svojim odlukama. Kao rezultat toga, imovina podnosioca predstavke je u cjelosti prodana za samo 3.5 miliona eura, stoga, čineći da podnosioci predstavke snose neproporcionalan teret, što nije bilo u javnom interesu.

102. Oni su dalje tvrdili da se članom 276 Zakona o svojinsko-pravnim odnosima – čija je primjena predviđena ugovorima o zalozi – izričito zabranjuje da založena stvar postane imovina povjerioca, čak i kada kredit nije bio isplaćen. Istim Zakonom se ne dopušta vansudska prodaja, ukoliko ista nije bila predviđena ugovorom o zalozi, što nije bio slučaj. Ovim Zakonom je predviđena sudska prodaja, koja je precizno definisana i regulisana Zakonom o izvršenju i obezbjeđenju (član 93).

103. Suprotno sudskoj odluci da se prekine prenos vlasništva koji je pokrenuo CDA, pod izgovorom da je primila odluku tek kada je prenos već bio izvršen. Dodatno, CDA je izvršila prenos akcija čak prije nego što je sud donio ispravljene odluke.

B. Ocjena Suda

1. Usklađenost *ratione personae* (odnosi se na obje predstavke)

104. Sa razloga koji su gore iznijeti (vidjeti stavove 72-73 gore) Sud smatra da je žalba u skladu sa *ratione personae* i da Vladin prigovor u tom pogledu more biti odbijen.

2. Predstavka br. 54839/17

105. Relevantni principi u ovom smislu su navedeni, *mutatis mutandis*, u *Zagrebačka banka d.d. protiv Hrvatske* (br. 39544/05, stav 250, 12. decembar 2013. godine, i izvori gore navedeni) i *Kučar i Štis protiv Češke Republike* ((odl.), br. 37527/97, 21. oktobar 1998. godine). Konkretno, sama činjenica da je država, kroz svoj sudski sistem, obezbijedila forum za utvrđivanje privatnopravnog spora ne dovodi do miješanja od strane države u pogledu imovinskih prava na osnovu člana 1 Protokola br. 1. Država može biti odgovorna za gubitke koji su uzrokovani ovim određenjima ukoliko sudske odluke nisu donesene u skladu sa domaćim pravom ili ako su arbitrarne ili su očigledno neosnovane suprotno članu 1 Protokola br. 1 (vidjeti na primjer *Vulakh i drugi protiv Rusije*, br. 33468/03, stav 44, 10. januar 2012. godine). Međutim, nadležnost Suda da ispita da li se domaće pravo ispravno tumači i primjenjuje je ograničeno i nije na njemu da preuzme ulogu domaćih sudova. Njegova uloga je da prevashodno osigura da odluke tih sudova nisu arbitrarne ili na bilo koji drugi način očigledno neosnovane (vidjeti, na primjer *Anheuser-Busch Inc. protiv Portugalije* [VV], br. 73049/01, stav 43, ECHR 2007-I).

106. Sud dalje ponavlja da u svim državama potpisnicama Konvencije zakoni koji uređuju privatnopravne odnose među pojedincima, uključujući pravna lica, sadrže pravila kojima se određuju posledice ovih pravnih odnosa u pogledu imovine i u nekim slučajevima, primoravaju neko lice da preda svoju državinu drugom licu. Ova vrsta pravila se ne može u principu smatrati suprotnim članu 1 Protokola br. 1, osim ako lice nije arbitrarno i nepravedno lišeno imovine u korist drugog lica (vidjeti *Zagrebačka banka d.d.*, gore citirana, stav 251, i ostali izvori gore citirani).

107. Vraćajući se na konkretan predmet, Sud najprije primjećuje da su izvršni postupci koje je pokrenuo povjerilac rezultirali zaplenom i prenosom dužnikovih akcija povjeriocu. Ovi izvršni postupci su sprovedeni na osnovu tri ugovora o zalozima kao vjerodostojne izvršne isprave (vidjeti stav 9 gore). Na osnovu tih ugovora dužnik i podnosioci predstavke su izričito prihvatili

da ukoliko dužnik ne uspije da vrati dug povjeriocu, povjerilac ima pravo na akcije koje su određene u ugovorima. Sud dalje primjećuje da postojanje i sadržaj ugovora o zalozi nije osporavala nijedna strana.

108. Dalje se primjećuje da je dužnik zaista zaostajao u vraćanju kredita. Naime, u toku postupaka koji su vođeni pred domaćim sudovima prvi podnosilac predstavke je, kao dužnikov zakonski zastupnik u to vrijeme, priznao glavni dug ne slažući se sa obračunatom kamatom (vidjeti stavove 10 i 17 gore).

109. Sud takođe primjećuje da su ugovore o zalozi zaključili podnosioci predstavke po svojoj slobodnoj volji, i da su oni prihvatili uslove tako garantujući kredit banci akcijama koje su određene u ugovorima. Dodatno, članom 20 Zakona o zalozi kao sredstvu obezbjeđenja potraživanja predviđeni su detalji u slučajevima kada je došlo do kršenja glavnog ugovora i aktiviranja zaloge (vidjeti stavove 41-44 gore). Konkretno, u ovakvom slučaju zalogoprimalac ima pravo da se obrati sudovima i da traži založenu stvar. Iako se istim članom dopušta žalba protiv izvršne odluke koju su donijeli sudovi, njome se takođe izričito predviđa da podnošenje žalbe nema suspenzivno dejstvo u pogledu izvršenja odluke. Stoga, činjenica da su državne agencije prenijele založenu stvar povjeriocu – u ovom slučaju dužnikove akcije - dok se o dužnikovim žalbama još nije odlučivalo, nije bila ni nepredvidiva niti nezakonita. Takođe nije bila neproporcionalna, ako se uzme u obzir da su se sami podnosioci predstavke saglasili prvenstveno u vezi zaloge i posledice da dužnikove akcije mogu biti prenesene povjeriocu. Sud, stoga, ne nalazi da postoje indikacije da su te odluke zasnovane na arbitrarnim i očigledno neosnovanim razmatranjima ili da su bile nezakonite prema domaćem pravu.

110. Sud dalje primjećuje da su dužnik i samim tim podnosioci predstavke, imali priliku da podnesu žalbu protiv odluke Privrednog suda od 10. oktobra 2013. godine, što su iskoristili. Sama činjenica da ishod žalbe nije bio povoljan za njih ne znači da država nije postupala u skladu sa pozitivnom obavezom na osnovu člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju (vidjeti *Zagrebačka banka d.d.*, gore citirana, stav 274), s obzirom da se radi o obavezi sredstava, a ne cilja.

111. Jednom kada su akcije prenesene, povjerilac je taj koji je kasnije raspolagao njima, a ne tužena država. U ovom pogledu primjećuje se da se članom 20 Zakona o zalozi kao sredstvu obezbjeđenja potraživanja propisuje da nakon zakonitog sticanja založene stvari zalogoprimalac može, *inter alia*, da je proda (vidjeti stav 44 gore). Međutim, u velikoj mjeri mimo ovog člana, Sud primjećuje da su podnosioci predstavke razmotrili da je povjeriočeva prodaja akcija bila nezakonita i/ili da im je prouzrokovala štetu, oni su mogli da podnesu građansku tužbu u skladu sa relevantnim odredbama Zakona o obligacionim odnosima (vidjeti stavove 64-65 gore), na taj način tražeći naknadu od povjerioca. Međutim, podnosioci predstavke nisu dostavili nijedan dokaz o tome da su pokrenuli takve postupke.

112. U svjetlu prethodno pomenutih razmatranja, Sud utvrđuje da je žalba podnosioca predstavke na osnovu člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju očigledno neosnovana te mora biti odbačena u skladu sa članom 35 stavovi 3 (a) i 4 Konvencije.

3. *Predstavka br. 71093/17*

113. Sud primjećuje da ova žalba nije očigledno neosnovana u smislu člana 35 stav 3 (a) Konvencije. Dalje primjećuje da nije neprihvatljiva po bilo kom drugom osnovu. Stoga se mora proglasiti prihvatljivom.

114. Međutim, imajući u vidu njegova nalazišta u smislu člana 6 stav 1 Konvencije i njegovog nalazišta da su podnosioci predstavke bili nepropisno spriječeni da dobiju sudsku odluku u vezi njihove žalbe koja se tiče prenosa akcija povjeriocu, Sud smatra da se ne može spekulirati u pogledu toga kakva bi situacija bila, da su podnosioci predstavke imali djelotvoran pristup sudu. Shodno tome, Sud ne smatra da je neophodno da odlučuje u vezi žalbe podnosioca predstavke na osnovu člana 1 Protokola br. 1 (vidjeti *Chakalova-Ilieva protiv Bugarske*, br. 53071/08, stav 47, 6. oktobar 2016. godine, i ostali izvori koji su citirani, kao i *Vujović i Lipa D.O.O.*, gore citiran, stav 48).

IV. DRUGE NAVODNE POVREDE KONVENCIJE

115. Sud primjećuje da, nakon što je predmet komuniciran tuženoj Vladi, podnosioci predstavke su ponovo podnijeli žalbu koja je inicijalno podnesena, naime, nije bila dozvoljena žalba protiv zaključaka Privrednog suda od 5. i 27. decembra 2013. godine.

116. Sud ponavlja da su 13. decembra 2018. godine neke od žalbi podnosioca predstavki komunicirane Vladi, dok je ostatak predstavke, uključujući žalbu koja je gore navedena, proglašen neprihvatljivim (vidjeti stav 4 gore). Na taj način, Sud više nema nadležnost da je ispita (vidjeti *KIPS DOO i Drekalović*, gore citiran, stav 139).

117. U svojim izjašnjenjima podnosioci predstavke su se žalili po prvi put da: (a) Apelacioni sud nije uzeo u obzir njihova dodatne navode u žalbi (vidjeti stav 35 gore); (b) im nikada nisu dostavljene odluke o prigovorima koje su podnijeli (vidjeti stav 36 gore); i (c) postoji nejednakost oružja i nedostatak prava da se podnese dokaz u gore pomenutim izvršnim postupcima.

118. Sud primjećuje da ove žalbe nisu obuhvaćene prvobitnim predstavkama, već je njima pokrenuto pitanje u vezi izjašnjenja podnosioca predstavke od jula 2019. godine. Dakle, Sud smatra da, nije prikladno da se ova pitanja ispituju u kontekstu sadašnjih predstavki (vidjeti *Stanka Mirković i drugi protiv Crne Gore*, br. 33781/15 i 3 druge, stav 66, 7. mart 2017. godine; *Mugoša protiv Crne Gore*, br. 76522/12, stav 71, 21. jun 2016. godine; *Melnik protiv Ukrajine*, br. 72286/01, stavovi 61-63, 28. mart

2006. godine; i *Nuray Şen protiv Turske* (br. 2), br. 25354/94, stav 200, 30. mart 2004. godine).

V. PRIMJENA ČLANA 41 KONVENCIJE

119. Član 41 Konvencije propisuje:

“Kada Sud utvrdi prekršaj Konvencije ili protokola uz nju, a unutrašnje pravo Visoke strane ugovornice u pitanju omogućava samo djelimičnu odštetu, Sud će, ako je to potrebno, pružiti pravično zadovoljenje oštećenoj strani.”

A. Šteta

120. Podnosioci predstavke su tražili 11.860.140 eura na ime materijalne štete, zajedno sa kamatom od 9. januara 2014. godine do dana isplate. Oni su takođe tražili 60,000 eura na ime nematerijalne štete.

121. Vlada je osporila zahtjev podnosilaca predstavke. Konkretno, navodna materijalna šteta je nastala kao rezultat postupka u kojem su podnosioci predstavke morali da snose isključivu odgovornost.

122. Sud ne nalazi uzročnu vezu između utvrđene povrede prava i navodne materijalne štete; stoga, odbacuje ovaj zahtjev. Sa druge strane, Sud dosuđuje podnosiocima predstavke zajedno 3,600 eura na ime nematerijalne štete.

B. Troškovi i izdaci

123. Podnosioci predstavke su takođe tražili 70,000 eura za troškove i izdatke. Oni nisu dostavili specifikaciju niti bilo kakve fakture u tom pogledu.

124. Vlada je osporila ovaj zahtjev kao previsok i, u svakom slučaju kao neosnovan, s obzirom na to da podnosioci predstavke nisu uspjeli da obezbijede bilo kakav dokaz u tom pogledu.

125. Prema sudskoj praksi Suda, podnosilac predstavke ima pravo na naknadu troškova i izdataka samo u mjeri u kojoj je dokazano da su oni stvarno i nužno nastali i da su razumni po pitanju iznosa. U ovom predmetu, nakon što je razmotrio dokumentaciju koja mu je bila dostupna i gore navedene kriterijume, Sud odbacuje zahtjev podnosilaca predstavke kao neosnovan.

C. Zatezna kamata

126. Sud smatra da je prikladno da se zatezna kamata zasniva na najnižoj kamatnoj stopi Evropske centralne banke, uz dodatak od tri procentna poena.

IZ TIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO,

1. *Odlučuje* da spoji predstavke;
2. *Proglašava* predstavku br. 54839/17 neprihvatljivom;
3. *Proglašava* predstavku br. 71093/17 prihvatljivom;
4. *Utvrdjuje* da je došlo do povrede člana 6 stav 1 Konvencije;
5. *Utvrdjuje* da nema potrebe da se ispituje žalba na osnovu člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju;
6. *Utvrdjuje*
 - (a) da tužena država treba da isplati podnosiocima predstavke zajedno, u roku od tri mjeseca od dana pravosnažnosti presude u skladu sa članom 44 stav 2 Konvencije, 3,600 eura (tri hiljade i šest stotina eura), uvećano za bilo koje poreze koji se mogu naplatiti na ime nematerijalne štete;
 - (b) da za period od isteka gore navedena tri mjeseca do izmirenja treba isplatiti običnu kamatu na gore navedene iznose po stopi koja je jednaka marginalnoj kamatnoj stopi Evropske centralne banke tokom perioda docnje uz dodatak od tri procentna poena;
7. *Odbija* ostatak zahtjeva podnosioca predstavke za pravičnim zadovoljenjem.

Sastavljeno na engleskom jeziku, i dostavljeno u pisanoj formi, 5. maja 2020. godine u skladu sa Pravilom 77 stavovi 2 i 3 Poslovnika Suda.

Stanley Naismith
registrar

Robert Spano
predsjednik